

slednikov: Novačanov «žabji kralj» je zgolj izrodek domišljije, brez izvirnih opazovanj... Kako pa je v tem pogledu onkraj Sotle? Edino to znam, da je pred kratkim izšla vzorno opremljena zbirka vseučiliškega docenta, ki v Zagrebu ureja strokovni list «Priroda». Profesor dr. Hirtz je z 12 lovskimi črticami ustregel vsem prijateljem dobre proze, zlasti pa svojim tovarišem v Diani. Naš veliki Nemrod podaja tolikanj zanimiva opazovanja o čuvstvenosti ter umstvenosti ptičev ali četveronožcev, da včasih kar neverno maješ z glavo, n. pr. ob ljubezni stare lisice do mladičev. No, pa saj se dá materinsko čuvstvo zasledovati celo pri drobnem pajku, ki se zove *Pardosa Saccata* (*La Nature*, oct. 1927). Morda se ti enkrat upre ob misli, da je naš lovec ponovno že odstrelil valečo starko z gnezda: «Lažete, vi niste ljubitelji prirode, vi ubitелji!» Mogoče je to zgolj pretveza, da vam novi Buffon utegne razvojno pokazati, kako se za osirotelo leglo zavzame povsem tuja dvojica krilatih roparic. Obkratkem, delce mi je godilo bolj nego katerikoli snopec novel o naših vrstnikih dvonožcih. Ob vsakem novem poglavju te pozdravlja prikupna vinjeta. Kateremu umotvorčku bi prisodil prvenstvo? Rekel bi na splošno: čim krajši, tem slajši. Avtorjev izraz je gladek in prijeten, zoprno mi zveni le germanizem «izgledati», ki ga zameta i V. Rožič (*Barbarizmi u hrvatskom jeziku*, 1908).

A. D.

KRONIKA

Opera. 9. oktobra so otvorili sezono s *Faustom*. Ne glasba ne sujet ne vzbujata več pozornosti, vendar je opera pri povprečnem občinstvu priljubljena. V glavni ženski vlogi je nastopila kot gost Davidova — igralski nezanimiva, pevski nedovršena. Nima izenačenega glasu in ga menda tudi ne bo več dosegla. Ostale vloge so bile primerno razdeljene. Pomembne so bile baletne vložke. Lidija Wisiakova in Vlček sta mojstra v svoji stroki in videti je, da imata tudi ensamble v rokah. Strinjam se z mnenjem uprave, ki hoče dvigniti pantomimo in balet, ne vem pa, zakaj so dali na repertoar neki Nedbalov, operetno pobarvan balet, ki sploh ničesar ne reprezentira. Saj imamo dovolj dobrih baletov, ki se dajo uprizoriti z manjšim in cenejšim aparatom. Da imenujem samó par najizrazitejših, ki so stalno na programu dobrih gledališč: «Skrinjica z igračkami» Claudea Debussyja, «Od pravljice do pravljice» Mauricea Ravela, «Pieretin zavoj» Schnitzler-Dohnanyja, «Čudežni mandarin» Bele Bártoka, «Zmešnjava» Dariusa Milhauda, «Kdo je na svetu najjačji?» Bohuslava Martinuja in drugi.

V znamenju gostovanj — večinoma manj uspelih — so se dajale tudi reprize Fausta, enkrat z domačinko, Vero Majdičevo, in serija drugih «priljubljenih» oper, glavno Verdijevih, ki pa tudi za občinstvo nimajo več privlačne sile. Davidova je ponovno gostovala (ruski), tako da smo Rigoletta z zagrebškim gostom slišali trojezično. Skoraj prazno gledališče je bilo dokaz, da smo se Rigolettov in drugorazrednih gostov že naveličali.

Tembolj prijetno nas je iznenadila noviteta «Zaljubljen v tri oranže» — po Gozzijevem besedilu z glasbo Sergeja Prokofjeva. Je to ena najuspelejših oper zadnjega decenija v muzikalni literaturi sploh. Ako odračunamo šablonskega Riharda Straussa, bi s «Tremi oranžami» primerjal samo Mavro Igora Stravinskega, Bergovega Vojička, Hindemithove Tri aktovke in Cardillaca ter po zunanjem uspehu Křenkovega Jonnyja. Puccini je ostal svojemu slogu zvest ter s Turandoto dosegel časten uspeh na račun

svojih prejšnjih oper. Epoha sodobne glasbeno-gledališke tvorbe počenja nedvomno s Stravinskim. S pantomimo «Petruška» si je osvojil svet, njej je sledila druga «Posvečenje pomladi», kjer se orkester izraža na do tedaj neobičajen način, bujna instrumentacija presega ves pomp romantikov in tudi učitelja sodobnih Rusov, Rimskega-Korsakova. Sam Stravinski je po teh dveh opusih preokrenil od velikega orkestra h komornemu, pač v prepričanju, da že doseženega orkestralnega učinka ne more več potencirati, ne da bi se posluževal že rabljenih in obrabljenih sredstev.

Prokofjev Stravinskega niti invenčno niti tehnično ne dosega, tudi časovno je za njim, toda — tik za petami. Med sodobnimi Rusi je gotovo na drugem mestu; šele za njim sledé Obukov, Roslavac, Feinberg, Aleksander Čerepnin, Mjaskovski in drugi, deloma Skrjabinovi epigoni, deloma taki, ki iščejo individualnega izraza. Opera «Zaljubljen v tri oranže» je nastala leta 1921. in je doslej še niso mnogo izvajali. Zahteva velikanski aparat (orkester s šestimi rogovi!, nekoliko zborov, ki morajo nastopati sočasno, orkester za odrom in — kar je glavno — muzikalnega in rutiniranega dirigenta, ki mora poznati predhodno literaturo, da se lahko v partituro poglobi in vživi ter svoj ogenj prenese na sodelujoče).

Dan uprizoritve «Treh oranž» je za našo opero zgodovinski dan prve vrste, za našo glasbeno kulturo pa epohalen. Koliko navdušene mladine je ta dan dobilo zaupanja v idejo kulturnega napredka, koliko konservativnejše orientiranih glasbenikov je revidiralo na tihem svoje stališče k moderni in koliko umetnikov vseh panog je ta dan vzkliknilo: Vendar enkrat!

Predstava je bila vzorna v vsakem pogledu. Ne morem dovolj poudariti zasluga Nika Štritofa, ki je delo dirigiral. Vzoren prevod je oskrbel sam, vse težkoče korepeticije z zbori in solisti ga niso utrudile ter nam je končno podal dovršene «Tri oranže», kakor so v naših razmerah le mogoče. Zbori so bili maloštevilni, pa zato zanesljivi; orkester je reagiral na vsako najmanjšo kretnjo. Štritofu je neumorno stal ob strani ravnatelj Mirko Polić in vsi, ki so le količkaj mogli doprinesti k čimboljši izvedbi opere, so to storili z vso požrtvovalnostjo. Scenerija je bila — v kolikor to dopuščajo sredstva — kontaktna s pravljico vsebino in satirično tendenco teksta, režija v rokah O. Šesta izborna, vse vloge izredno skrbno naštudirane. Betettov kralj Tref je menda njegova najsijajnejša kreacija, izborna je bilo kraljevo spremstvo, kjer nas je Janko glasovno posebno zadovoljil. Banovec je s svojo postavo in liričnim glasom kakor ustvarjen za vlogo princa-hipohondra, isto lahko rečem o Thalerjevi (Fatamorgana), Poličevi (Smeraldina), Rumplju (mag), Šublju (minister) in drugih manjših vlogah. Prav posrečena tipa sta tudi Truffaldino Kovača in Povhé kot kuharica Kreonta. Vsem trem oranžam bi želel daljših vlog, posebno Ribičevi. Stebri opere so pa ansambli. (Tragedi, liriki, čudaki, hudički...)

Obisk je bil pri premieri in obeh dosedanjih reprizah nadvse številen. Navdušenje občinstva je prepričevalo ter pri ansamblih doseglo rekord. Tudi odlični neljubljanski glasbeniki so posetili predstave ter se ob tej priliki z največjim spoštovanjem in občudovanjem izražali o umetniški višini naše opere, prav posebno pa še o zrelosti našega občinstva.

Še nekaj! Opero so izvajale same domače moči, ki so dokazale, da s skupnim delom hočejo služiti najvišjim umetniškim ciljem. In to v času tako zvane sopranske in tenorske krize. Hvala jim! Slavko Osterc.

Urednikov «imprimatur» 17. novembra 1927.